16th–17th-century horizon. Atop this was late 18th-century fieldstone paving and a wooden building with brick floors (Fig. 2). This building burnt in the mid – second half of the 19th century and a new structure was erected on the former paving and brick floor in the second half of the 19th century and demolished in the 20th century. A 19th–20th-century fill layer up to 1.3–2 m thick, which was created during the renovation – elevation of the quay, lay further E. Below it, down to the planned depth of 2.4–2.7 m, lay damp black peaty soil with 17th – early 20th-century finds.

The investigation inventoried 497 finds (Fig. 3), mostly 16th–18th-century household pottery sherds and structural ceramics fragments.

Atas Žvirblys

Didžioji gatvė 3

2019 m. gegužės–lapkričio mėnesiais Didžiojoje g. 3 detaliųjų tyrimų metu ištirti 8 plotai (bendras 41,78 m^2) ir žvalgyta apie 43 m^2. Pirminė mūrinė statyba sklype fiksuojama XV–XVI a. Šiuo laikotarpiu čia susiformavo dvi posesijos prie Didžiosios gatvės. Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose užstatymas minimas 1559 m. 1610 m. didžiojo Vilniaus gaisro metu sudegė mediniai valdos statiniai. 1656, 1668 ir 1685 m. minimos įvairios rekonstrukcijos. Gaisrai posesijoje vėl vyko 1737, 1748, 1757 ir 1760 m. Pastato kapitalinis remontas atliktas 1999–2000 m. (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 400–404).

1 pav. Tyrimų suvestinis planas: 1 – 2019 m. tyrimai; 2 – 2019 m. žvalgymai; 3 – 2007 m. K. Katalyno tyrimai; 4 – 2014 m. L. Girlevičiaus tyrimai; 5 – 2016–2017 m. L. Girlevičiaus tyrimai; 6 – 2017 m. L. Girlevičiaus tyrimai rūsyje; 7 – 2017 m. L. Girlevičiaus tyrimai kieme; 8 – 2018 m. A. Kalinausko tyrimai; 9 – 2018 m. L. Girlevičiaus tyrimai. A. Žvirblio brėž.

Fig. 1. A summary plan of the investigation: 1 – 2019 investigation; 2 – 2019 field survey; 3 – 2007 investigation by Katalynas; 4 – 2014 investigation by Girlevičius; 5 – 2016–2017 investigation by Girlevičius; 6 – 2017 investigation by Girlevičius in the basement; 7 – 2017 investigation by Girlevičius in the courtyard; 8 – 2018 investigation by Kalinauskas; 9 – 2018 investigation by Girlevičius

2 pav. Šurfas 2 iš PV. A. Žvirblio nuotr.
Fig. 2. Test pit 2, as seen from the SW

Sklypą nuo 2007 m. ne kartą tyrinėjo archeologai (1 pav.), kurie tyrimų rezultatus aprašė (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 575; *ATL 2016 metais*, 2017, p. 350–352; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 387–390; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 400–404, 653; *LIIR*, f. 1, b. 7198, p. 20–31). Išsamiausi tyrinėjimai atlikti 2016–2017 m. vadovaujant G. Jonučiui ir L. Girlevičiui. Tada detaliai ištirtas 346,5 m^2 dydžio plotas. Tiriant sklypo V dalyje esančius rūsius užfiksuotas XVII a. ir ankstyvesnis kultūrinis sluoksnis, 3,7x3 m dydžio ūkinė duobė, sutvirtinta medinėmis konstrukcijomis, surinkta XVI–XVII a. datuojamų archeologinių radinių. Nustatyta, kad įžemis sklypo V dalyje siekia 3,5 m nuo pirmo aukšto grindų paviršiaus. Kieme tirtose perkasose užfiksuotas 1,6–2 m storio XIV–XX a. kultūrinis sluoksnis. Apatiniai horizontai su įgilintomis struktūromis datuoti XIV–XVIII a. (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 350–352; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 387–390).

2019 m. pirmiausia ištirta 5x2 m dydžio perkasa 1 komplekso Š dalyje esančioje patalpoje, tačiau nerezultatyviai – nustatyta, kad didžiojoje jos dalyje (apie 7,5 m^2) archeologinis sluoksnis iki 2,2 m gylio yra sunaikintas 1999–2000 m. ar vėliau atliktų žemės kasimo darbų metu. XIV–XVIII a. kultūrinio sluoksnio fragmentai išlikę tik patalpos pakraščiuose.

Tyrimai buvo tęsiami pastato rūsyje, kur patalpoje R7, 2017 m. L. Girlevičiaus tirtų rūsių aplinkoje (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 387–390), ištirtas 2,7x2,2 m dydžio šurfas 1. Kasinėjimų metu H_{abs} 104,75–104,80 m, 38–43 cm gylyje nuo grindų paviršiaus užfiksuotas XVIII a. pradžios akmenų grindinys. Tarp akmenų ir po jais rasta pavienių smulkių buitinės keramikos fragmentų ir geležinė vinis. Po grindinio akmenimis atsidengė balto smėlio įžemis.

Informatyvesni tyrimai atlikti Š komplekso dalyje esančioje pirmo aukšto patalpoje. Šioje vietoje iki projektinio 1 m gylio ištirti 4 tyrimų plotai (šurfai 2, 3, 5, 6), iš viso 22,41 m^2. Kasinėjant nustatyta, kad patalpoje 0,15–1 m gylyje yra išlikę 3 grindų paviršiai, kurie, remiantis radiniais, stratigrafija ir istoriniais duomenimis, datuojami XVI a. – XIX a. viduriu. Arčiau patalpų sienų jie smarkiai apardyti 1999–2000 m. perkasimo.

0 5 cm

3 pav. XVI a. pabaigos – XVII a. vidurio žaliai glazūruotų sieninių ir karnizinių koklių fragmentai iš šurfo 2. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 3. Fragments of late 16th – mid-17th-century green glazed panel (Blattkacheln) and cornice (Gesimskacheln) stove tiles from test pit 2

Šio perkasimo nesunaikintose vietose 15 cm gylyje atidengtos XIX a. pradžios – XIX a. vidurio plytų grindys. Jos sudėtos iš plonų tarpusavyje nesurištų XIX a. I pusei būdingų plytų (24x11,8x4,3; 23x11,5x4,7; 23,5x11,5x4,7 cm). Po grindimis fiksuotas kultūrinis sluoksnis, kuris dalyje tirtų vietų buvo su degėsių tarpsluoksniais, kurie galimai žymi 1737, 1748, 1757 ir 1760 m. vykusius gaisrus. Radinių XVIII a. sluoksniuose buvo nedaug, aptikta keletas buitinės keramikos fragmentų, geležinė vinis ir plokštinės čerpės dalis.

Patalpos ŠR dalyje 40 cm gylyje užfiksuotas fragmentiškai išlikęs II grindų lygis, kurio chronologija apima apie 1656–1690 m. Grindys buvo sudėtos iš 16x13; 20x17; 13x12; 16x15; 18x15; 17x15; 18x15; 18x14 cm dydžio rausvų plytų fragmentų. Patalpos PV dalyje plytų grindys pereina į akmenų grindinį, o tai leidžia manyti, kad šios dvi struktūros yra vienalaikės.

Vykdant tyrimus patalpos R gale, 0,3–1 m gylyje užfiksuotas 3–6 horizontų 45–60 cm storio kultūrinis sluoksnis, kuriame buvo gausu rausvų plytų ir čerpių griuvenų (2 pav.). Fiksuoti horizontai žemėja ŠV kryptimi, o tai juos leidžia vertinti kaip duobės užpylimą. Surinkti radiniai rodo, kad tyrinėti sluoksniai susiformavo per trumpą laiką XVII a. viduryje – II pusėje, tirtoje vietoje išverčiant statybinę keramiką ir pavienius buitinės paskirties daiktus. Tikėtina, kad tai vyko prieš sudedant II grindų lygį apie 1656–1690 m. Tiriant šiuos horizontus surinkta XVI a. pabaigai – XVII a. viduriui būdingų žaliai glazūruotų sieninių ir karnizinių koklių, kurių dauguma puošti tęstiniu ornamentu su stilizuotomis gėlėmis (3 pav.). Aptikta ir sudegusių grindų plytelių duženų, geležinė bato pasagėlė, plokštinių ir lovinių čerpių duženų, pavienių buitinės keramikos fragmentų.

Tarp antro ir trečio grindų lygio 0,7–1 m gylyje fiksuoti dar du gaisrus žymintys degėsių sluoksniai, kurie pagal surinktus radinius ir esamą stratigrafiją datuojami 1610–1655 m. Juose surinkta keletas smulkių buitinės keramikos fragmentų, iš jų 3 šukės, būdingos XVI a. II pusės – XVII a. I pusės vadinamajai Kielcų keramikai. 1 m gylyje fiksuotas XVI a. III grindų lygis, sudėtas iš 26x15; 12x15; 31x16 cm dydžio apdegusių plytų. Grindinys galimai nukentėjo 1610 m. vykusio gaisro metu. Tyrimai giliau nevykdyti.

2019 m. vykdyti archeologiniai tyrinėjimai papildė ankstesnių tyrėjų sukauptą informaciją apie sklype Didžiojoje g. 3 esančius kultūrinius sluoksnius ir suteikė naujų duomenų apie pastato raidą XVI a. – XIX a. pradžioje. Kasinėjimų metu surinkti radiniai perduoti saugoti į LNM.

Didžioji St. 3

In 2019, 41.78 m^2 were excavated and roughly 43 m^2 were surveyed at Didžioji St. 3 in Vilnius (Fig. 1) and rich 16th–18th-century horizons and isolated fragments of a 14th–15th-century cultural layer were recorded. The most pro-

ductive investigation was conducted in a ground floor room (a total area of 22.41 m^2) in the N part of the complex. It was determined that at a depth of 0.15–1 m, 3 floor levels dating to the 16th, second half of the 17th, and 19th centuries had survived (Fig. 2). Green glazed panel and cornice stove tiles characteristic of the late 16th – mid-17th centuries (Fig. 3), floor tile fragments, an iron heel plate, fragments of flat roof tiles and pantiles, and isolated sherds of household pottery were collected in the layers recorded below the level of floor II.